

MARTIN SOMMER

Alles wordt nieuw, zodat het oude
kalmpjes kan voortbestaan

Koningin Wilhelmina stelde na de oorlog aan iedere politicus die ze tegenkwam de vraag: bent u wel vernieuwd? Precies zo gaan we de komende weken veel

plezier beleven aan de bestuurlijke vernieuwing, de totale transparantie en de kakelverse tegenmacht. Alles zal langs de vernieuwingslat worden gelegd, en dat gaat uiteraard reuze mee- of tegenvallen. Sigrid Kaag bleek al te hebben gebeld met Mark Rutte over het Kamervoorzitterschap, zonder het land in kennis te stellen. Oei!

Alles wordt nieuw zodat het oude kalmpjes kan voortbestaan. Donderdag stond er in *de Volkskrant* een brandbrief van een oud-wethouder, Nicole Teeuwen, en GGZ-baas Marleen Barth over de ellende in de Jeugdzorg. De formatie is van oudsher de adventstijd voor lobby's die Den Haag bestoken. Eerder deze week ging universiteitsbaas Pieter Duisenberg in de Hofvijver te water omdat het water de universiteiten aan de lippen staat. Zou dat vernieuwd zijn?

De universiteiten willen een miljard, de gemeenten 1,7 miljard voor de Jeugdzorg waarin ze zich hebben verslikt. 'Boter bij de vis!', stond 15 maart in een paginagrote advertentie van VNG-baas Jan van Zanen en opperburgemeester Hubert Bruls. Die lobby's hebben het altijd over hun schrijnende geldtekort, maar nooit over hun eigen rol in de totstandkoming daarvan.

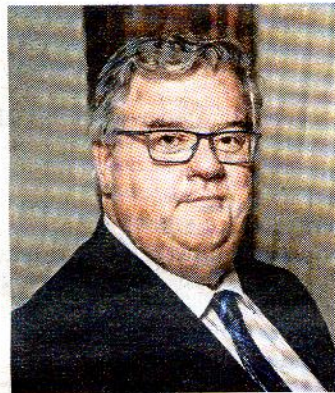
Omdat ik ook vernieuwd ben, heb ik me in het tekort van de Jeugdzorg verdiept. Die 1,7 miljard komt uit een rapport van adviesbureau Andersson Elffers Felix. Het tekort is de optelsom die teruggaat op 2015, toen de Jeugdzorg onder de hoede van de gemeenten kwam. De rest van het rapport hebben Bruls en Barth wijselijk niet vermeld. Dat begint met de vaststelling dat Nederlandse jongeren de gelukkigste ter wereld zijn. Desondanks loopt de Jeugdzorg zo uit de hand dat de financiële gezondheid van gemeenten wordt bedreigd.

Eén op de acht kinderen loopt nu bij Jeugdzorg. In mijn eigen Haarlem - zeer welvarend - had de wethouder het laatst over één op vier (!). Sinds 2015 is het aantal jeugdige cliënten per jaar landelijk met 16 procent gestegen, en de kosten per cliënt per jaar óók met 16 procent. Wethouders maken misbaar over 'de kwetsbaarste gezinnen'. In het rapport staat dat het niet zozeer de lagere inkomens zijn waar de stijging zit, maar juist de hogere inkomensgroepen.

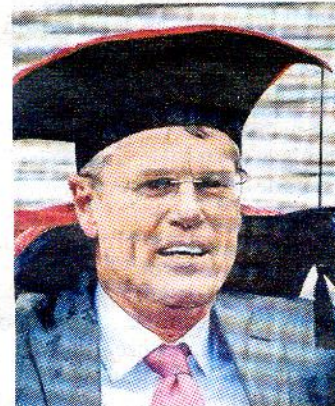
Hoe kan dat? Zullen we het daar eens over hebben met Tjeenk Willink, voordat er 1,7 miljard wordt overgemaakt? Het sleutelwoord is preventie. Preventie is prachtig maar heeft de neiging door te schieten, aangezien je nog niet weet welk gevaar er precies op de loer ligt. En er zijn altijd belanghebbenden die het risico oplopen. Ik denk dan minder aan de prikstop dan aan de asbesthysterie die jaren heeft geduurd. In 2015 werd besloten dat het met de Jeugdzorg over een andere

Koningin Wilhelmina vroeg iedereen: bent u vernieuwd?

Burgemeester Bruls wil 1,7 miljard voor Jeugdzorg.

Universiteitsbaas Duisenberg sprong in de Hofvijver: is dat vernieuwd?

Foto's ANP, Jiri Buller

Wethouders verwijzen naar kwetsbare gezinnen. Maar de stijging bij Jeugdzorg zit hem juist bij de hogere inkomens

boeg moest. De oude Jeugdzorg kwam veelal te laat, de gevallen waren te zwaar en het was te duur. Het wonder heette preventie: nog voordat er een echt probleem was, zouden gezinnen worden geholpen bij het 'in eigen kracht zetten' van het kind. Demedicaliseren, ontzorgen, normaliseren, zo heette het in de 'beleidstheorie van de jeugdwet'.

Veel ellende zou worden voorkomen, het was goedkoper bovendien. De Kamer vond het schitterend en de gemeenten aanvaardden hun nieuwe taak maar al te gretig.

Helaas, de praktijk hield zich niet aan de theorie. Zes jaar later moest het Nederlands Jeugdinstituut erkennen dat het omgekeerde was gebeurd: gewone opvoedingssores waren op grote schaal gemedicaliseerd. Lees de huiveringwekkende serie op de site van Follow the Money hierover. In een paar jaar tijd meldde zich een indrukwekkend aantal zorgaanbieders die zich over nog niet gediagnosticeerde klachten gingen ontfermen. 'Kinderen die uit balans zijn', die 'hun innerlijke kracht moeten ontdekken', die 'weinig zelfvertrouwen hebben', 'moeite hebben zich te uiten', 'zich niet op deze aarde thuis voelen', enzovoorts.

Voor iedereen was er een leuke therapie. 'Paardentherapie, geiten aaien, hondentraining, we komen van alles tegen', zegt Korrie Louwes, inspecteur-generaal Jeugd, op de site van Follow the Money. Gewone mensen zouden spreken van charlatans. De inspecteur-generaal had 'er geen inhoudelijk oordeel over. Dat is niet aan ons'. Ook de gemeenten hebben geen oordeel. Die betalen, het gaat immers om preventie. De echte probleemjongeren zijn er intussen ook nog. Zij vallen tussen wal en schip.

In het rapport van het adviesbureau staat dat de spectaculaire toename niet zozeer komt door de aanwas van nieuwe gevallen. De kostenstijging is het gevolg van het feit dat de jongeren, eenmaal in therapie, daar niet meer mee stoppen. Daar hebben de zorgaanbieders alle belang bij. Hun aanbod is zo gigantisch (in Arnhem zijn het er 900 (!)), de concurrentie zo groot en de verdiensten zijn zo goed, dat ze alles in het werk stellen om de jongeren binnenboord te houden.

Dan heb ik het niet over het verdienmodel dat econoom Harrie Verbon op de opiniepagina's beschreef (Opinie & Debat, 12 maart), waarbij het dubbel incasseren was. Op de zorgboerderij of in de garage deed de probleemjongere levensritme op, hetgeen bij de gemeente in rekening kon worden gebracht. Bovendien leverde dezelfde probleemjongere gratis werk voor de boer of de garagebaas: Geen wonder dat de therapie de neiging heeft nooit meer op te houden.

Het verbazingwekkende is dat dit gebeurt terwijl we nog aan het bijkomen zijn van de wrede toeslagenaffaire, waarbij door dezelfde overheid op elke slak een kilo zout werd gelegd. Tot zover het weekbericht over de vernieuwing.

Martin Sommer is politiek commentator van de Volkskrant